

1. MÚSICA SACRA DE CUBA I CATALUNYA AL SEGLE XVIII

DIVENDRES, 15 DE JULIOL / 22.30 H / ESGLÉSIA

ARS LONGA DE L'HAVANA

COR VIVALDI-PETITS CANTORS DE CATALUNYA

(ÒSCAR BOADA, DIRECTOR)

MIQUEL DESCLOT, TEXT DRAMÀTIC

ACTOR PER DETERMINAR

MIRIAM ESCUDERO, RECERCA MUSICOLÒGICA

TERESA PAZ, DIRECTORA

I

OFFICIUM HEBDOMADAE SANCTAE

Pueri Hebraeorum

Caietà Pagueras

(Barcelona, c. 1730 - l'Havana, s. XIX)

Gloria, laus et honor

Ingrediente Domino

Esteban Salas

(l'Havana, 1725 - Santiago de Cuba, 1803)

Verso del primer tono

Juan Bautista Cabanilles

(Algemesí, 1644 - València, 1712)

Popule meus

Esteban Salas

Responsorios de Resurrección

Caietà Pagueras

OFFICIUM DEFUNCTORUM

Missa de Rèquiem

Caietà Pagueras

II

A todo correr

(To a quatre amb violins, a Sant Antoni)

Francesc Valls

(Barcelona, c. 1671-1747)

¡O! niño soberano

(Cantata a tres amb violins. Nadal 1799)

Esteban Salas

Sacro atractivo

(To a quatre, al Santíssim Sagrament)

Francesc Valls

Como la luz ha nacido

(Nadala a tres amb violins. Nadal 1798)

Esteban Salas

Toda hermosura es la Madre del sol

(To a sol a la Concepció de la Mare de Déu)

Francesc Valls

Toquen presto a fuego

(Nadala a quatre amb violins. Nadal 1786)

Esteban Salas

Ja fa deu anys que, de manera inesperada, va arribar als escenaris un nou grup musical promogut pels músics Teresa Paz i Aland López. Es tracta del conjunt de música antiga **ARS LONGA**, una institució molt peculiar vinculada, des de l'any 1995, a l'Oficina del Historiador de la Ciudad de La Habana i l'objectiu principal de la qual consisteix a rescatar de l'oblit obres del barroc cubà i contribuir, alhora, a la recuperació cultural de la part antiga de la ciutat.

Les seves propostes integren música i projecció escènica amb la finalitat de difondre la tradició i els valors musicals d'una època llunyana a través del filtre de la contemporaneïtat. El gran pianista, compositor i pedagog cubà Harold Gramatges el va definir com «un conjunt de joves músics actors que han arribat per ocupar un espai privilegiat dins l'àmbit de les nostres manifestacions culturals. Subtils veus humanes i una gran habilitat en la interpretació dels instruments musicals antics ens traslladen a un món de sonoritats transparents, llunyanes en el temps i en l'espai».

Ars Longa no ha volgut fer mai arqueologia musical. A les partitures hi afegeix les emocions i el ritme de l'home contemporani, com va fer en el disc de nades negres dedicat al barroc americà, on al lèxic d'aquest període hi va superposar els tambors bata, en un afegit totalment interpretatiu.

Algunes de les sorpreses inicials van ser –a més dels instruments mai vistos– els vestits que portaven, les corones de flors i el desplaçament per l'escenari. «Per incorporar les danses, el cant i el vestuari de segles enrere vàrem anar

MÚSICA SACRA DE CUBA I CATALUNYA AL SEGLE XVIII

a classes de ball i vam investigar a fons, tot procurant fer funcionals els dissenys de l'època. La projecció teatral apropa l'espectador i li fa percebre més intensament l'esperit de cada època», va dir la seva directora, Teresa Paz.

Ars Longa ha estat convidat a nombrosos festivals d'arreu del món. Durant els darrers mesos del 2004 va fer una gira per França, Itàlia i Espanya coordinada per Claudio Abbado, el qual els va dirigir en tres concerts a Itàlia.

La seva discografia inclou obres del barroc cubà i americà. Fins ara han publicat els discs següents: *El eco de las Indias* (1998); *Música sacra en La Habana colonial* (1999), fruit de la col·laboració amb la musicòloga Miriam Escudero, que va trobar les partitures a l'església de La Merced de l'Havana; *Esteban Salas*, un treball detallat sobre qui fou mestre de capella de la catedral de Santiago de Cuba de 1764 al 1803; *Navidad en Santiago de Cuba* (2001); *Fiesta criolla*, amb la col·laboració de l'Ensemble Elyma, el seu director Gabriel Garrido i els Petits Cantors de Catalunya (2002); *Cantus in Honore Beatae Mariae Virginis* (2002), Premi de la Crítica Especialitzada del diari anglès *The Times Today*; i *Gaspar Fernandes: Cancionero musical de la catedral de Oaxaca* (2003).

La formació ha estat distingida amb el Premi Cubadisco, competint amb importants discs de música popular. Alguns dels seus enregistraments han rebut excel·lents crítiques de les revistes especialitzades franceses *Diapason*, *R10*, *Le Monde de la Musique* i *Telerama*, així com de les espanyoles *Scherzo* i *Goldberg*.

Veure i escoltar Ars Longa és remuntar-se al segle XVII, i no només pel repertori musical, les veus i els instruments, sinó també per la presència, la gesticulació, els desplaçaments i el vestuari. Després de deu anys de treballs de decantació, estudis rigorosos i investigacions, el grup que dirigeix Teresa Paz ocupa un lloc destacat en el camp de la interpretació de la música antiga, des de l'edat mitjana fins al barroc.

Algú podria dir que els conjunts que conreen aquest repertori són grups selectes que s'adrecen a les minories d'elit, persones a qui agrada abstrure's en el passat. En aquest cas, passa tot el contrari: Ars Longa s'inspira en la font original sense caure en cap mena de concessió, deformació o vulgarisme en les reconstruccions de les creacions originals, cosa que seria un atemptat contra la línia melòdica i rítmica genuïna, atès que les sonoritats podrien adquirir ressonàncies artificials.

Ars Longa té la seu a l'església de San Francisco de Paula de l'Havana (segle XVII), recentment restaurada, des d'on organitza el Festival Internacional de Música Antiga Esteban Salas, un certamen que en tres anys d'existència ha adquirit un prestigi mundial notori.

* Concert en memòria d'Ernest Lluch

** Producció del festival

ÒSCAR BOADA, titulat en Direcció Coral per l'Associated Board of the Royal Schools of Music, és el director de música de la IPSI (Institució Pedagògica Sant Isidor), del Cor Vivaldi - Petits Cantors de Catalunya i del Cor de Cambra Vivaldi, format per antics cantaires del Cor Vivaldi. Excel·lent pianista acompanyant i coneixedor de la pràctica totalitat del repertori simfònic coral, ha estat pianista titular de l'Orfeó Català des del 1985 fins al 1998 i assistent de direcció de la mateixa formació durant el curs 1997-1998.

Ha col·laborat amb orquestres de renom com l'Orquestra Filharmònica de Varsòvia, l'Orquestra de la Suïssa Francòfona i l'Orquestra de Galícia, sense oblidar les orquestres del país, com ara l'Orquestra Simfònica del Vallès, l'Orquestra Simfònica de Balears i l'Orquestra Nacional de Catalunya (OBC); ha tingut ocasió de treballar com a pianista amb els directors actuals més importants –S. Comisiona, Z. Mehta, M. Rodetzvsky...–, a més de dirigir l'Orquestra de Cambra de Moldàvia (Madrid, 1996) i el Cor de Cambra del Palau de la Música Catalana (Pedralbes, 1995).

Ha estat guardonat amb la Menció Especial del Premi Ciutat de Barcelona 1999 en la modalitat de Música, ha obtingut el Premi Reus de Composició per a Veus Infantils i el 3r Premi al Concurs Internacional Marielle Ventre per a Directors de Cor, i és membre del jurat del Festival Internacional de Música de Cantonigròs.

Boada ha aconseguit fer del Cor Vivaldi un referent a nivell estatal; amb aquesta formació, ha obtingut importants premis internacionals i ha rebut crítiques i comentaris elogiosos als diaris més importants del país.

MÚSICA SACRA DE CUBA I CATALUNYA AL SEGLE XVIII

El **COR VIVALDI** és el fruit d'un acurat programa d'actualització de l'ensenyament musical a l'Escola IPSI (Institució Pedagògica Sant Isidor) de Barcelona. La majoria dels seus components –nens i nenes de deu a setze anys– són també estudiants d'algun instrument i arriben a formar part del cor seguint un procés de selecció natural que els porta, segons les seves aptituds, a integrar-se en diferents conjunts corals fins que assolixen el nivell suficient i adequat per ingressar al Cor Vivaldi.

Han obtingut nombrosos guardons: 1r Premi al IX Certamen Nacional Infantil i Juvenil d'Havaneres de Torreveja (2003); Premi Comtal de Cultura 2002 a l'aportació amb més impacte per a la promoció de la cultura, atorgat per la Jove Cambra de Barcelona; 3r Premi al V Concurs Nacional de Cors «Turrón de Jijona», a Xixona (Alacant), el 2001; 3r Premi (Trofeu de bronze) al XXXIII Certamen Coral de Tolosa (Guipúscoa) en el marc del XXV Aniversari de la Competició de Cors Infantils (2001); 1r Premi al 1r Concurs Internacional de Cors «Niños de Mendoza», a Mendoza (Argentina), Premi del Públic en la mateixa categoria i concurs, i 3r Premi de Folklore - Gran Premi de la Província de Mendoza (2000); Diploma amb Menció «Très Bien» al Festival Coral de Montreux (2000); finalista del Gran Premi Europeu de Cant Coral de Varna (Bulgària) (1999); 1r Premi (Medalla d'or) al XLVI Concurs Polifònic Internacional Guido d'Arezzo, i Gran Premi Città d'Arezzo (Itàlia) (1998), entre altres.

Ha estrenat diverses òperes infantils entre les quals cal destacar *Tom Sawyer*, de Jonathan Elkus, *Chip and His Dog*, de G. C. Menotti, *La flor*, de Ricard Lamote de Grignon (reposició), i *The Golden Vanity*, de Benjamin Britten.

El Cor Vivaldi ha treballat amb directors de renom, com Ralph Allwood, director de música de l'Eton College, i Erkki Pohjola, exdirector del Cor Tapiola de Finlàndia. Ha col·laborat així mateix amb l'Orquestra de Cambra de Moldàvia, amb el Quartet de Corda del Reial Cercle Artístic de Barcelona, amb el grup de música antiga Ensemble Elyma (al Festival d'Ambronay, a França, i al Victoria Hall de Ginebra), amb l'Orquestra Barroca Catalana i amb l'Orquestra de Cambra Nacional d'Andorra.

Ha realitzat concerts arreu de Catalunya, al País Basc, a la Comunitat de Madrid, a Alacant, a Andorra, a França, a Alemanya, a Itàlia, a França, a Suïssa, a l'Argentina (Buenos Aires, La Plata, Córdoba i Mendoza), a Àustria i a Portugal.

Durant el curs 1998-1999, el Cor Vivaldi va posar novament en escena l'òpera infantil per a cor infantil i piano *The Golden Vanity*, de Benjamin Britten, aquesta vegada amb escenificació de Míriam Grau i vestuari de Can Peris; l'estrena es va fer a Torroella de Montgrí i obtingué unes crítiques immillorables. Ha actuat també al Palau de la Música Catalana de Barcelona i al pati de la Diputació i al Centre Cultural la Mercè de Girona.

En el marc de la programació 1999-2000 es va estrenar a l'Auditori, i va col·laborar també amb l'Orquestra Simfònica del Vallès en els concerts tradicionals de valsos oferts amb motiu de l'any Strauss, actuant al Palau de la Música Catalana, a l'Auditori Enric Granados de Lleida, a Terrassa i Sabadell.

Darrerament ha estrenat a Espanya, juntament amb l'Ensemble Elyma i sota la direcció de Gabriel Garrido, *El fènix de Mèxic*, a l'Auditori de Barcelona.

MIQUEL MUÑOZ I CREUS, conegut literàriament amb el pseudònim de **Miquel Desclot**, va néixer a Barcelona el 20 de març de 1952. La seva infantesa transcorre al barri que el veié néixer, el Clot, on estudia a l'escola de monges i, més endavant, a l'Acadèmia Sibiuda, dirigida pel mestre Josep Roch. Dels 9 als 14 anys rep una bona preparació científica i tècnica a l'Escola Sant Pere Claver, una filial de l'Institut Maragall dirigida pels jesuïtes. En acabar l'ensenyament primari cursa el batxillerat laboral, on troba mestres com Ernest Tudina i Ignasi Riera, que l'introdueixen en els poemes clàssics catalans amb la recitació de poemes de Joan Maragall, Jacint Verdaguer i Josep M. de Sagarra.

Fa el batxillerat superior als Jesuïtes de Casp. Fora de les hores lectives, estudia llengua catalana i literatura amb Alfred Badia i Joan Baptista Bartran, professors que l'initien en la lectura de l'obra d'Espriu i de *L'Odíssea*, en la traducció de Carles Riba, entre altres.

A l'edat de 16 anys ja assisteix a concerts de música contemporània i estableix els primers contactes amb la Nova Cançó. El 1969 comença la carrera de Filologia Catalana a la Universitat de Barcelona. És justament en aquest context quan, influenciat per les classes clandestines que imparteix Miquel Coll i Alentorn, decideix emprar el pseudònim que marcarà la seva producció literària.

Als inicis de la seva carrera, que coincideixen amb l'última etapa franquista, estudia a la facultat als matins i a les tardes imparteix classes de català a l'Escola Sant Pere Claver del seu barri. Col·labora també en diferents projectes, com el de l'Escola d'Estiu de Rosa Sensat, fent recitals poètics. A l'edat de 18 anys decideix escriure els primers contes i presentar-ne un recull al Premi Amadeu Oller, que, inesperadament, guanya. Aquest fet suposa l'inici de la seva dedicació progressiva a la literatura.

Des del 1975 fins al 1992 exerceix com a professor del Departament de Filologia Catalana de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb un parèntesi de dos anys a la Universitat de Durham, Anglaterra (1980-1982).

La seva obra està estretament lligada a l'estètica visual. Il·lustradors com Fina Rifà, Pep Montserrat, Carme Solé i Lluïsa Jover, entre altres, han acompanyat les seves paraules. Alhora, l'interès que des de jove ha sentit per la música fa que s'engresqui en projectes musicals com el de Paraula de poeta, al Teatre Lliure, amb Josep Pons.

MÚSICA SACRA DE CUBA I CATALUNYA AL SEGLE XVIII

Ha rebut diversos premis literaris, tant de poesia com de prosa. Podem esmentar, entre els de poesia, el Premi Amadeu Oller (1971) per *Ira és trista passió*, el Premi Pere Quart d'humor i sàtira (1988) per *Auques i espantalls*, i el Premi Crítica Serra d'Or de poesia infantil per *Bestiolar de la Clara*. Entre els concedits a la seva producció en prosa figura el Premi Lola Anglada (1985) per *Set que no dormen a la palla*, el Premi Crítica Serra d'Or de memòries (1993) per *Llibre de Durham*, i el Premi Ciutat d'Olot (1997) per *De llavis del Gran Bruixot*.

La seva tasca com a traductor també ha estat reconeguda amb diversos guardons: el Premi Josep M. de Sagarra de traducció teatral (1985) per la versió de *Les mamelles de Tirèsies*, de Guillaume Apollinaire, el Premi de la Generalitat a la millor traducció en vers (1988) per la versió de «*Llibres profètics*» de *Lambeth*, I, de William Blake, i el Premi Nacional de Traducció de literatura infantil (1988) per la versió de *Versos perversos*, de Roald Dahl.